

можливостей жінок і чоловіків, у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі, повинні продовжити практику пропагування культури гендерної рівності, ненасильницької моделі поведінки, взаємоповаги та рівного розподілу професійних і сімейних обов'язків між жінками та чоловіками.

Список використаних джерел:

1. Крусян А. Р. Тенденції сучасного українського конституціоналізму в умовах глобалізації. *Альманах права*. 2023. Випуск 14. С. 127-133.
2. Кузнєцова З. В. Сучасний український конституціоналізм: загальні засади та виклики сьогодення. *Наукові інновації та передові технології*. 2023. № 3 (17). С. 154-164.
3. Конституція України: Закон від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. *Верховна Рада України*. URL: [http:// zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр](http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр).
4. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Закон від 08 верес. 2005 р. № 2866-IV. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15>.
5. Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні: Закон від 06 верес. 2012 р. № 5207-VI. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17>.

Калініченко Олександр Федосійович,
доцент кафедри права Київського
кооперативного інституту бізнесу і
права, кандидат юридичних наук,
доцент

УКРАЇНСЬКИЙ КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМ І МУНІЦИПАЛІЗМ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ ДЕРЖАВИ ТА УМОВ ВІЙНИ

Повномасштабна збройна агресія РФ проти суверенної України актуалізує проблематику українського конституціоналізму. Адже, конституціоналізм є універсальним носієм теоретичної енергії конституційної демократії, основою парадигми конституційної практики, критерієм конституційності дій органів публічної влади та інших суб'єктів права. Український конституціоналізм, маючи вражаючу національну історію та сягаючи своїм корінням в західно-правову культуру європейського права та державотворення, став науково-теоретичним, ідеологічним підґрунтям практичного утвердження України як суверенної, незалежної, демократичної, правової, європейської держави. Саме такий розвиток українського конституціоналізму на основі найкращих традицій європейської політико-правової культури та європейських цінностей став однією з причин агресії РФ – держави-терориста (політичний режим якої є нацистським за своєю суттю і практикою та ідеологічно наслідує націонал-соціалістичний (нацистський) тоталітарний режим і є повною протилежністю ідеологій, теорій та практиці сучасного конституціоналізму) проти України, що

розпочалася у 2014 р., а у лютому 2022 р. набула жахливого продовження у вигляді широкомасштабної збройної агресії [1, с. 2].

Актуальність питань українського конституціоналізму у контексті війни та воєнного стану є предметом наукових доробок таких учених, як: М.О. Баймуратов, О.М. Бориславська, М.І. Козюбра, О.В. Марцеляк, М.В. Савчин, О.В. Скрипнюк, Ю.С. Шемшученко та ін.

У центрі доктрини та практики конституціоналізму є людина, оскільки саме людина – це основний вимір науково-практичної парадигми конституціоналізму, головний ціннісний орієнтир його подальшого розвитку, індикатор перевірки на можливість реалізації конституційної теорії, ідеології і практики, а визнання, забезпечення та захист прав, свобод та законних інтересів людини є практично кінцевою метою функціонування системи конституціоналізму. При цьому, важливим є те, щоб ці зміни не «посягали» на вищезазначені сутність та мету конституціоналізму. Саме їх збереження є важливим для подальшого сталого розвитку України та її євроінтеграції.

Так, у контексті визначення актуальних проблем щодо функціонального механізму українського конституціоналізму під час війни слід особливу увагу звернути на конституційно-правовий статус людини і громадянина, який в умовах воєнного стану має певні особливості, що зумовлені воєнною загрозою та виявляються в наступному: змінюється нормативно-правове підґрунтя статусу людини і громадянина через дію надзвичайних (тимчасових) та інших нормативно-правових актів, що регулюють суспільні відносини безпосередньо в умовах воєнного стану; встановлюється тимчасове обмеження прав і свобод, відповідно до ст. 64 Конституції України; актуалізується виконання конституційного обов'язку захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України; запроваджуються засоби виключного захисту прав та свобод; застосовуються додаткові засоби забезпечення прав та свобод людини і громадянина.

Під час війни коригується функціональна спрямованість органів публічної влади відповідно до особливостей правового режиму воєнного стану, який передбачає «надання органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності» (ст. 1 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» від 12 травня 2015р.

Наступною проблемою у контексті функціонування конституціоналізму є те, що в умовах війни трансформується конституційне законодавство України (при незмінності Конституції України), яке є нормативною основою сучасного конституціоналізму. Зокрема, війна обумовила прийняття нормативно-правових актів, які слід віднести до спеціального законодавства, спрямованого на створення законодавчого підґрунтя для загальнонаціонального оборонного спротиву, що потребує свого подальшого удосконалення.

Крім того, актуальним у контексті подальшого розвитку українського конституціоналізму є продовження євроінтеграційних процесів, які

реалізуватимуться у прийнятті «євроінтеграційних законів» та інших нормативно-правових актів, спрямованих на гармонізацію національного законодавства з правом ЄС.

Змінилася й основна функціональна роль громадянського суспільства в умовах війни, якою є взаємодія громадянського суспільства з органами публічної влади у процесах протидії та подоланні негативних наслідків збройної агресії росії проти України. Українське громадянське суспільство стало надійною опорою державі з багатьох суспільних потреб.

Сьогодні є переконливість в тому, що існування органів місцевого самоврядування, наділених реальними повноваженнями, може забезпечити ефективне і близьке до громадянина управління [2]. З 2022 року органи місцевого самоврядування функціонували у надзвичайно складних умовах, викликаних воєнним станом, масовими переміщеннями населення, руйнуванням критичної інфраструктури та потребою у масштабному відновленні країни. Ці проблеми ставлять перед органами місцевого самоврядування нові завдання: забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб (а також і осіб, що повертаються до України), відновлення житла та інфраструктури, розвиток громадянського суспільства та прозорих механізмів публічного управління. Основні тенденції включають посилення потреби у ресурсах та активізацію співпраці з міжнародними партнерами та впровадження механізмів прозорого та ефективного публічного управління [3, с. 92].

Таким чином, сучасні умови війни детермінують проблематику змін у практичній парадигмі українського конституціоналізму, що потребують відповідного наукового дослідження з тим, щоб забезпечити функціонування системи конституціоналізму та визначити основні тенденції його розвитку у період повоєнної відбудови держави в контексті євроінтеграційних прагнень України та глобалізаційних викликів сучасного світу. Муніципалізм та розвинуте і дієдатне місцеве самоврядування виступає не тільки як локальний вимір вітчизняного, європейського та світового конституціоналізму в цілому, а є системоутворюючою детермінантою його виникнення, існування та перспективного розвитку.

Список використаних джерел:

1. Крусян А. Український конституціоналізм в умовах війни: до постановки основних науковопрактичних проблем та повоєнних тенденцій. Український часопис конституційного права. Київ. 2023. С. 16-18.
2. Європейська хартія місцевого самоврядування. Офіційному віснику України" від 03.04.2015 № 24.
3. Батанов О. Муніципальне право України в умовах російсько-української війни: проблеми реалізації та розвитку. Муніципальна реформа в контексті євроінтеграції України: позиція влади, науковців, профспілок та громадськості: Тези доповідей Дев'ятої щорічної всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 06 вересня 2024 р.). Київ: АПСВТБ 2024. С. 89–95.